

MASARYKOVA UNIVERZITA

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

ÚSTAV EXPERIMENTÁLNÍ BIOLOGIE

ČESKÁ SBÍRKA MIKROORGANISMŮ

<http://www.sci.muni.cz/ccm>

Mikroskopické houby (Bi6620) Klasifikace houbových organizmů

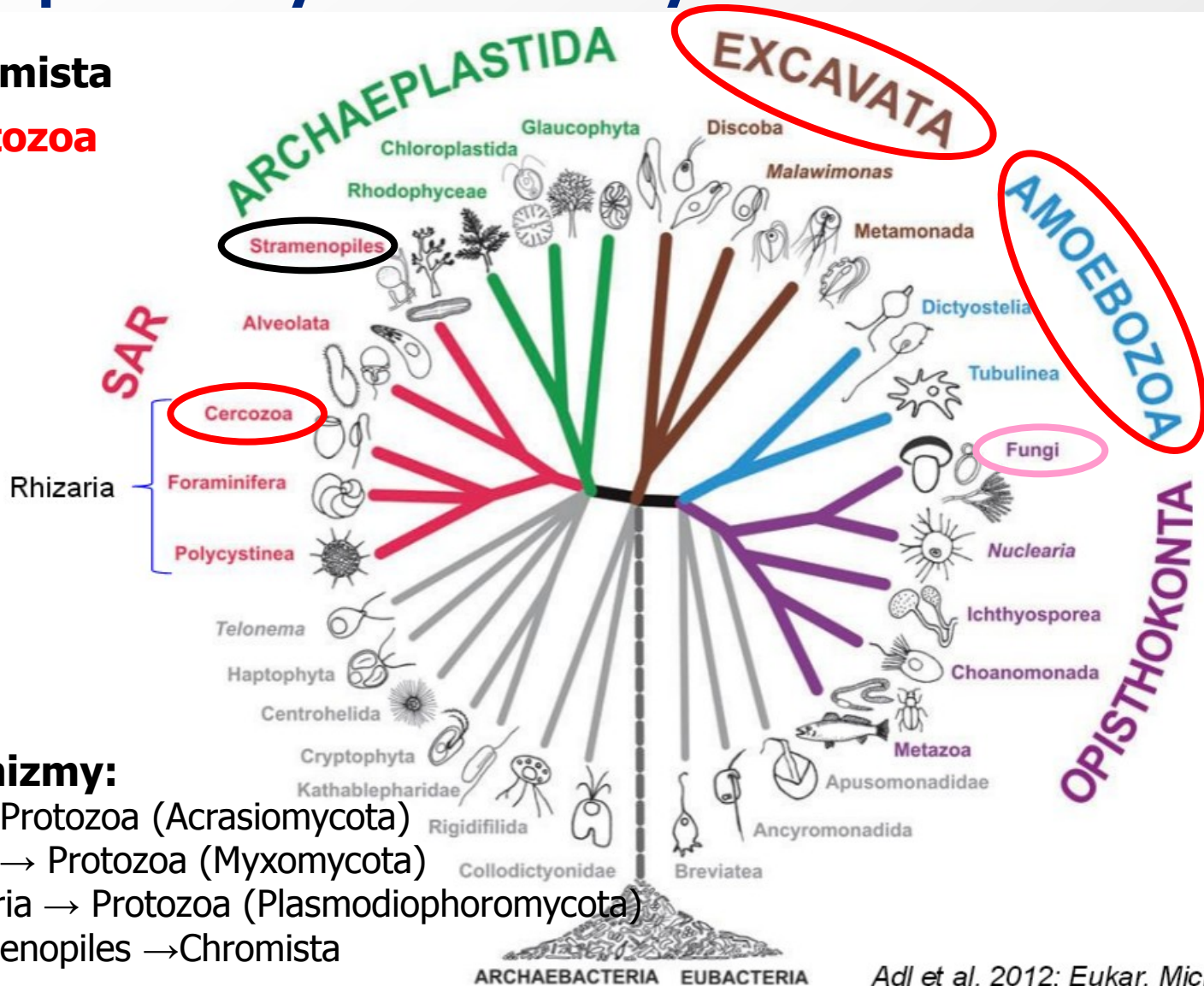

<http://botany.upol.cz/atlas/system/gallery.php?entry=Pseudoperonospora+cubensis>

Poslední podoba systému eukaryot

Chromista

Protozoa

Houbové organizmy:

1. **Excavata** → Protozoa (Acrasiomycota)
2. **Amoebozoa** → Protozoa (Myxomycota)
3. **SAR** → Rhizaria → Protozoa (Plasmodiophoromycota)
  - Stramenopiles → Chromista

System houbových organizmů

System tradičních říší

(Dictionary of Fungi 2001, Kalina a Váňa 2005)

PROTOZOA

Acrasiomycota

Myxomycota

Plasmodiophoromycota

Poslední pojetí systému

(System dle Adla a kol. 2012)

EXCAVATA

Acrasiomycota

AMOEBOZOA

Myxomycota

SAR

Cercozoa

Plasmodiophoromycota

System houbových organizmů

Protozoa

Acrasiomycota - buněčné hlenky

Myxomycota - hlenky

Plasmodiophoromycota - nádorovky

- organizmy, které se v určité životní fázi podobají některým houbám

Čím se liší od zástupců říše Fungi:

-absencí vláknité stélky

-vegetativním stádiem ve formě **neoblaněných buněk s améboidním pohybem**

-holozoickým (fagotrofním) způsobem výživy (ale i osmotrofní, pro pravé houby

typická výživa se zde alternativně vyskytuje)

-odlišným způsobem tvorby spor

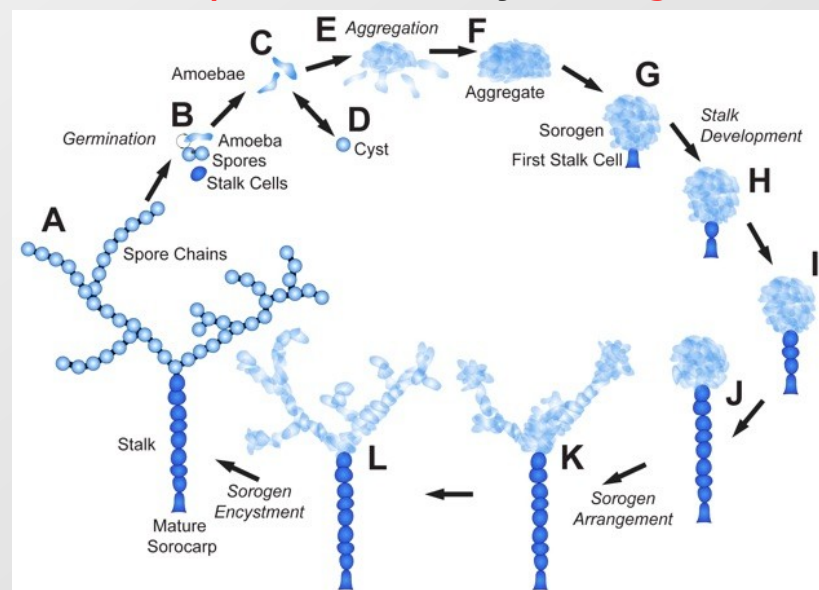
-některými biochemickými vlastnostmi

Excavata

oddělení: Percolozoa (*Acrasiomycota*)

třída: Heterolobosea

- **Akrasie** je polyfyletická skupina améboidních organismů zahrnující cca 12 druhů
- typem stélky je haploidní **myxaméba** s **pseudopodii** (panožkami)
- ze **spory** se uvolní **myxaméba**
- fáze trofická a reprodukční je vystřídána fází shlukovací za vzniku **pseudoplazmodia**, které se mění na **sorokarp**, na vrcholu je **sorogen** (sorus spor) nesený stopkou **soroforem**
- **mikrocysty** nebo **sférocysty**

Excavata

oddělení: Percolozoa (*Acrasiomycota*)

třída: Heterolobosea

- ❏ buněčná stěna spor s chitinem
- ❏ pohlavní rozmnožování neprokázáno
- ❏ fagocytují bakterie, kvasinky, konidie hub
- ❏ vyskytují se v půdě, na borce stromů, trusu, hnoji ....
- ❏ lze je kultivovat

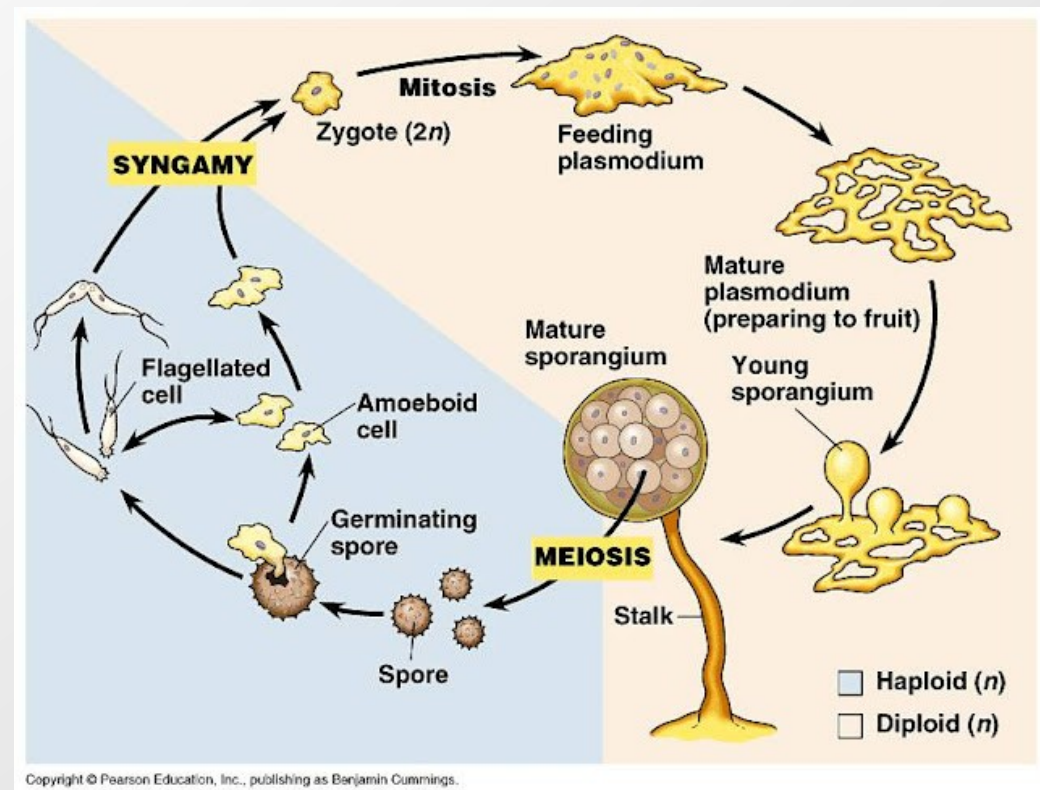

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa (*Myxomycota* - hlenky)

třídy: Protostelea, Dictyostelea, Myxogasterea

- ☒ cca 1000 druhů
- ☒ typem stélky je haploidní **myxaméba** a **myxomonáda** s bičíky
- ☒ shlukují se v **pseudoplazmodia** nebo **plazmodia**, která se mění na **sorokarp** nebo **sporokarp**
- ☒ **mikrocysty** nebo **sklerocia**
- ☒ životní cyklus haplo-diploidní
- ☒ buněčná stěna spor s celulózou
- ☒ fagocytují bakterie, kvasinky
- ☒ vyskytují se v půdě, na opadu ....
- ☒ lze je kultivovat

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

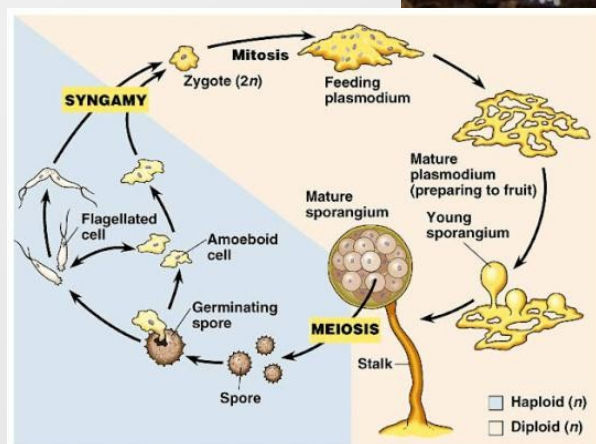
třída: Protostelea (*Protosteliomycetes*)

Ceratiomyxa

- ❏ myxaméby a myxomonády s 1 nebo 2 bičíky
- ❏ plazmodia a sporokarpy
- ❏ fagocytují bakterie, kvasinky
- ❏ vyskytují se v půdě, na opadu, ...
- ❏ tvoří složku dekompozitních společenstev

Ceratiomyxa fruticulosa (1 cm)

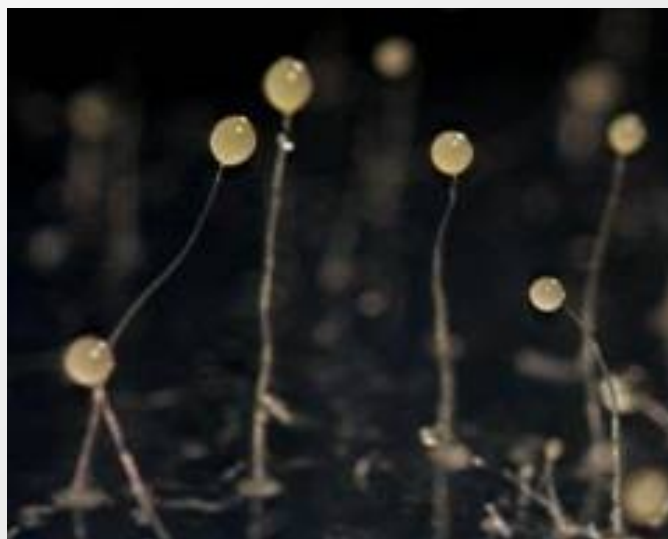
Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

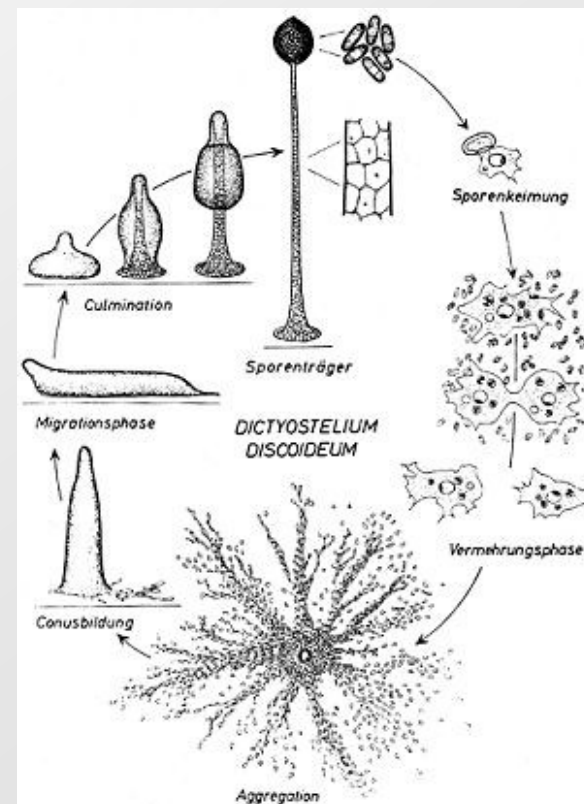
třída: Dictyostelea (*Dictyosteliomycetes*)

Dictyostelium

- ❑ myxomonády nevznikají
- ❑ myxaméba – pseudoplazmodium - sorokarp
- ❑ buňečná stěna spor s celulózou
- ❑ vyskytují se v půdě, na opadu, koprofilní

<http://cosmos.bot.kyoto-u.ac.jp/csm/photos-j.html>

http://www.uni-kassel.de/fb19/genetics/activity/LL_1996/exp3.htm

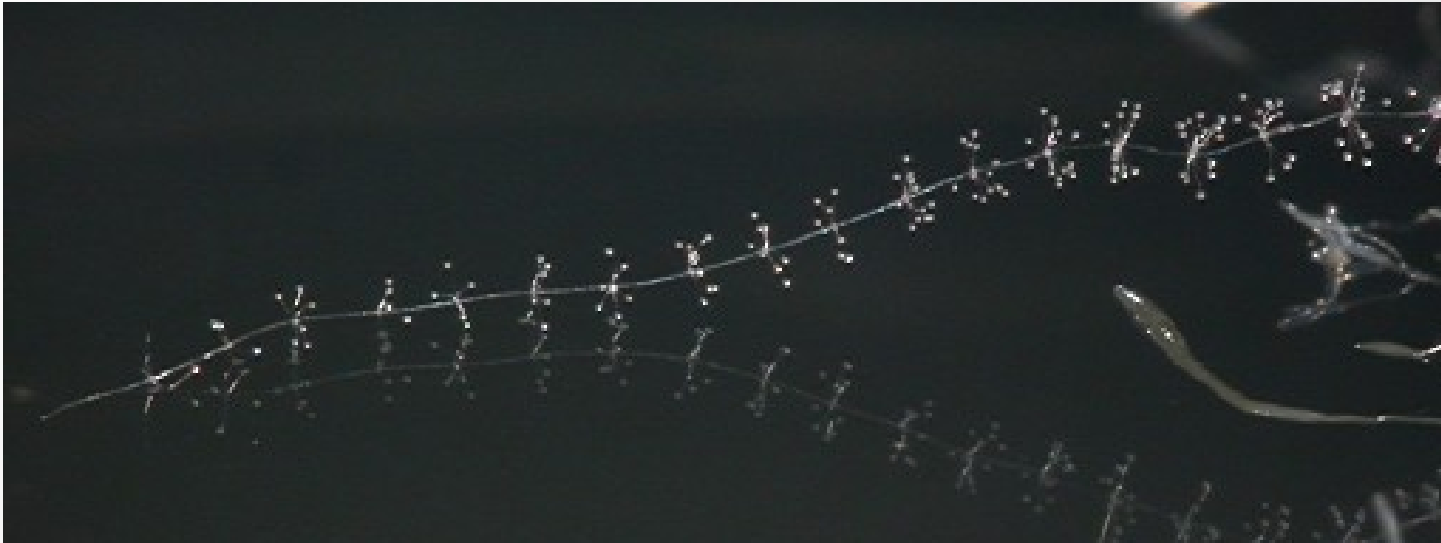
Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Dictyostelea (*Dictyosteliomycetes*)

Polysphondylium

- ▣ přeslenitě větvené sorokarpy

Polysphondylium tenuissimum

<http://cosmos.bot.kyoto-u.ac.jp/csm/photos-j.html>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea (*Myxomycetes*)

- ❏ myxomonády nebo myxaméby
- ❏ plazmodia – 3 typy
- ❏ plazmodia se mohou měnit na sklerocia nebo sporokarpy – 3 typy
- ❏ uvnitř sporokarpu se vytvářejí spory a vlášení - **kapilicium**
- ❏ buněčná stěna spor se prakticky neliší od spor hub
- ❏ kosmopolitně rozšířeny
- ❏ vyskytují se na chladnějším, vlhkých a stinných místech
- ❏ výskyt – lesní biotopy, dominantní substrátem jsou rostlinné zbytky

<http://eol.org/pages/1305942/overview>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Plazmodium

- ❏ **protoplazmodium** – mikroskopické, homogenní, bez žilnatiny, jeden sporokarp
- ❏ **afanoplazmodium** – viditelné pod lupou, zřetelná síťovitá žilnatina, větší počet sporokarpů
- ❏ **feneroplazmodium** – makroskopické, protoplazma zrnitá, větší počet sporokarpů, barevné (žluté, oranžové, červené, hnědé..)

<http://faculty.clintoncc.suny.edu/faculty/michael.gregory>

Physarum polycephalum

<http://www.connecticutvalleybiological.com/physarum-polycephalum-plate-p-11225.html>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

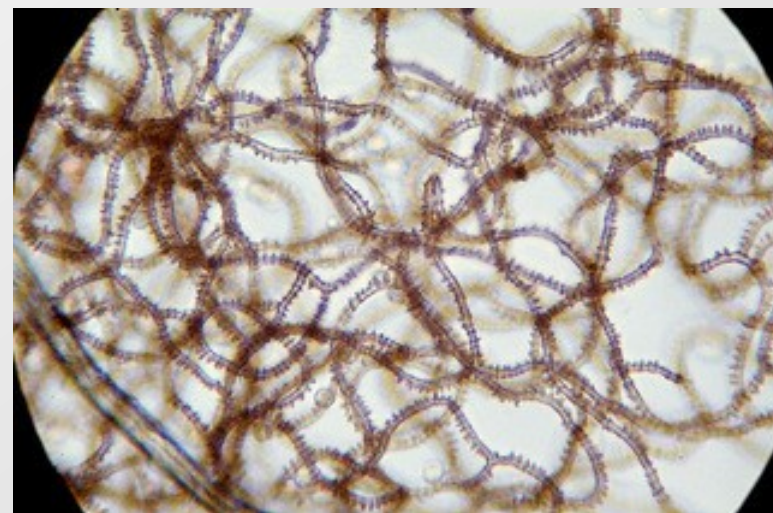
Sporokarp

- ❏ **sporangia** – vznikají z celých protoplazmodií nebo z části plazmodií jiného typu, stopkatá nebo přisedlá
- ❏ kryto peridií, která ve zralosti praská a může zcela vymizet
- ❏ uvnitř kapilicium

❏ http://www.nahuby.sk/obrazok_detail.php?obrazok_id=186392

Didymium difforme

Arcyria denudata - kapilicia

<http://www.discoverlife.org/20/q?search=Arcyria>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Sporokarp

- ❏ **aethalia** – vznikají z větší části plazmodií
- ❏ poduškovitá, nestopkatá
- ❏ peridie

Fuligo muscorum

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Sporokarp

- ❏ plazmodiokarp – vzniká z větší části síťovitého plazmodia
- ❏ síťovitě žilnatý tvar
- ❏ peridie

kapilicia

<http://www.flickr.com/groups/slime/pool/page4/>

Hemitrichia serpula

http://mycoweb.narod.ru/fungi/Js/NEW_200501_Photos.html?3

<http://www.discoverlife.org/20/q?search=Eumycetozoa>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Lycogala epidendrum - aethalia

<http://www.botanicalgarden.ubc.ca/potd/2012/08/lycogala-epidendrum.php>

Leocarpus fragilis

<http://jlcheype.free.fr/images/Myxomycetes/>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Stemonitis fusca

<http://photogenicimage.com/images/stemonitis-fusca-by-nick-cantle/>

Lamproderma sauteri

<http://jlcheype.free.fr/images/Myxomycetes/>

Amoebozoa

oddělení: Mycetozoa

třída: Myxogasterea

Metatrachia vesparium

Rhizaria

oddělení: Cercozoa (incl. *Plasmodiophoromycota*) třída: *Phytophytae*

- ❏ obligátní parazité žijící intracelulárně
- ❏ napadají řasy, *Oomycota*, některé cévnaté rostliny
- ❏ **paraplazmodia** – vznikají uvnitř buněk hostitele (mnohojaderná masa protoplazmy), 2 typy
- ❏ sporangiogenní – haploidní – zoosporangia – sekundární zoospory
- ❏ cystogenní – diploidní – cysty – primární zoospora
- ❏ výživa osmotrofní
- ❏ v buněčné stěně chitin, chybí celulóza

Rhizaria

oddělení: Cercozoa

třída: Phytomyxae

Plasmodiophora brassicae

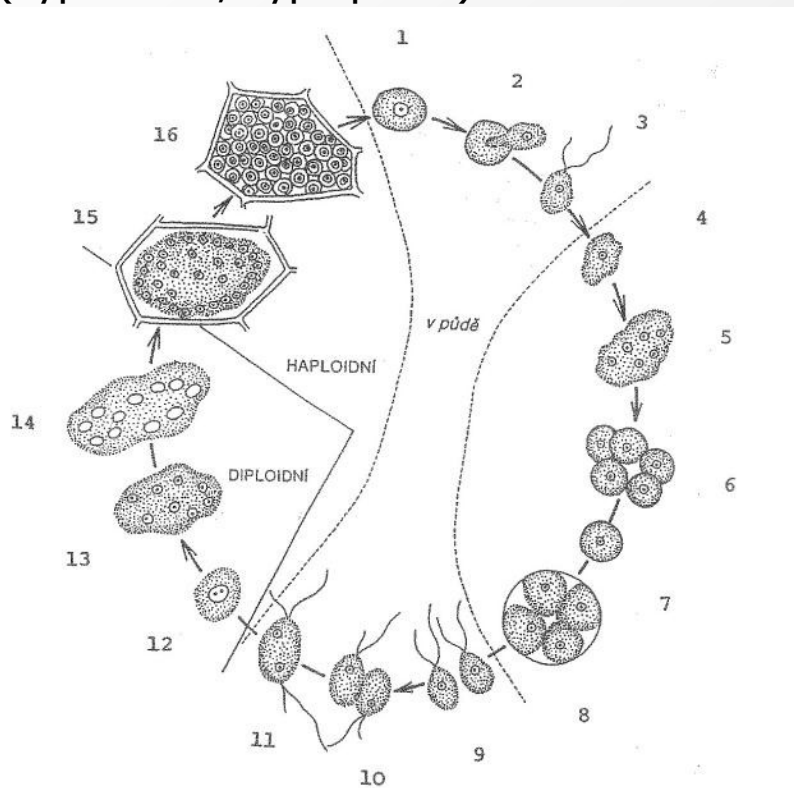
Vývojový cyklus

- nádory a deformace na kořenech košťálové zeleniny (hypertrofie, hyperplazie)

© M. Sedlářová, 2004

<http://botany.upol.cz/atlas/system/nazvy/plasmodiophora-brassicae.html>

cysta – primární zoospora – paraplazmodium – sporangia – sekundární zoospory – kopulace gamet – plazmogamie – dvoujaderná zoospora – cystogenní paraplazmodium - cysta

Rhizaria

oddělení: Cercozoa

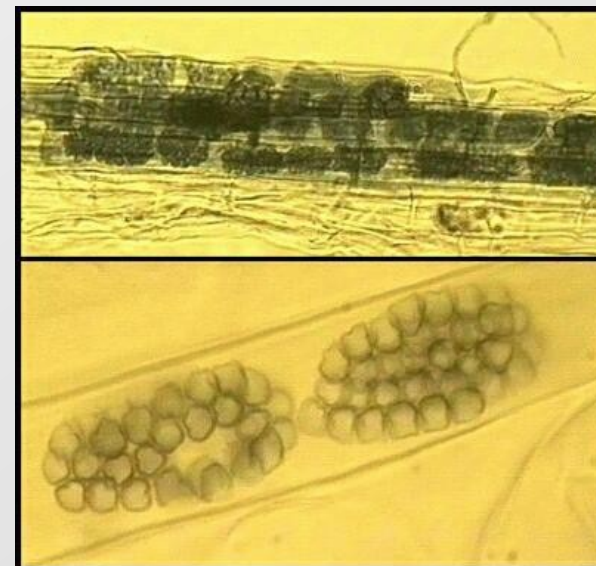
třída: Phytomyxae

☛ *Spongospora subterranea* – prašná strupovitost bramborových hlíz

<http://www.plante-doktor.dk/pulverskurv.htm>

☛ *Polymyxa betae*, *P. graminis* – vektor virů cukrovky a obilovin

<http://www.biology.ed.ac.uk/archive/jdeacon/microbes/chytrid.htm>

System houbových organizmů

- heterotrofní zástupci říše *Chromista*
- zahrnují druhy s jednobuněčnými nebo cenocytickými stélkami

System tradičních říší

(Dictionary of Fungi 2001, Kalina a Váňa 2005)

CHROMISTA

Labyrinthulomycota

Peronosporomycota (*Oomycota*)

Hyphochytriomycota

Poslední pojetí systému

(System dle Adla a kol. 2012)

SAR

Stramenopila

Labyrinthulomycota

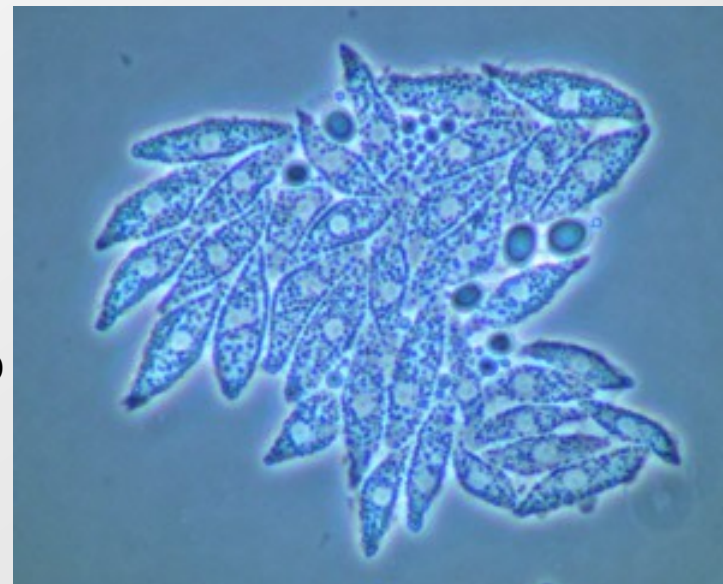
Peronosporomycota

Hyphochytriomycota

SAR - Stramenopila

Labyrinthulomycota

- ☒ výskyt - mořské biotopy
- ☒ trofická fáze – pohyblivé vřetenovité buňky
- ☒ vytváří **ektoplazmatické výběžky**, které se spojují v síťovité útvary, jsou produkovány **botrozómy**
- ☒ reprodukční fáze - sporangia se zoosporami nebo aplanospory
- ☒ organický detrit, makroskopické řasy, mořské cévnaté rostliny

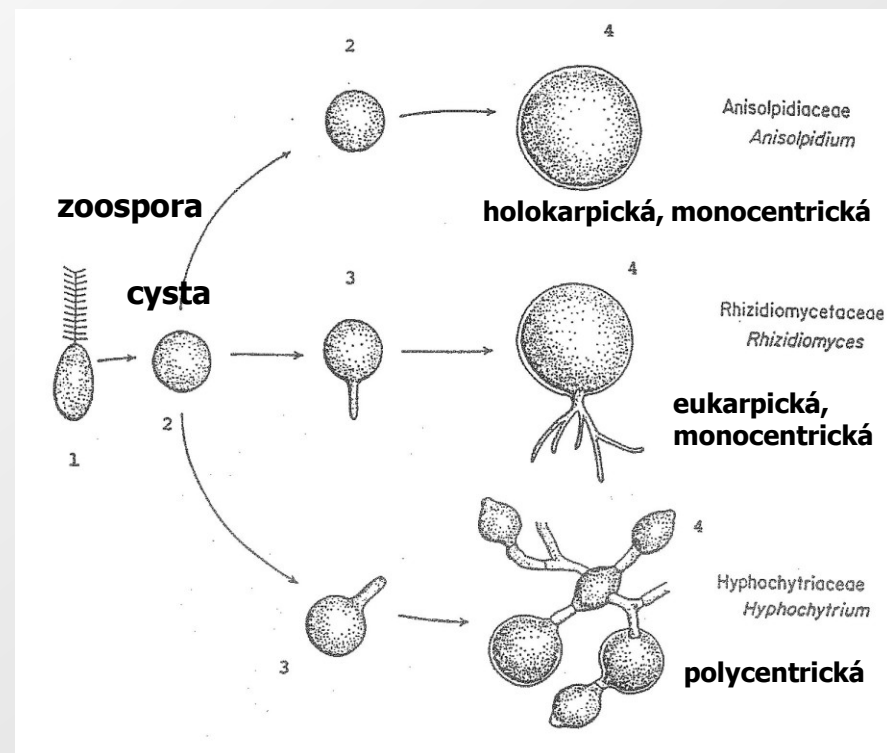

<http://www.usouthal.edu/biology/faculty/sherman/shermanresearch.html>

SAR - Stramenopila

Hyphochytriomycota

- stélka **holokarpická, monocentrická**
- **eukarpická**, rhizomycelium, jedno zoosporangium
- **polycentrické** se zoosporangii propojenými hyfami
- zoospory s jedním péřitým bičíkem
- buněčná stěna dvouvrstevná
- sladkovodní biotopy – parazité řas, hub, pylových zrn, saprofyté na zbytcích rostlin
- mořské biotopy - parazité řas nebo živočichů

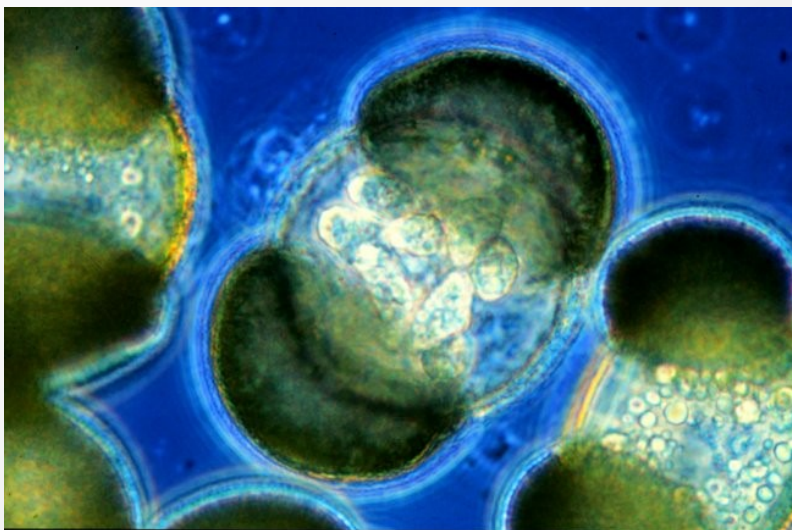

SAR - Stramenopila

Hyphochytriomycota

- ☒ *Anisolpidium* – parazité mořských a sladkovodních řas holokarpická, monocentrická stélka
- ☒ *Rhizidiomyces* – parazit řas, eukarpická, monocentrická stélka
- ☒ *Hyphochytrium* – vláknitá, polycentrická stélka

<http://www.bsu.edu/classes/ruch/msa/barr/4-24.jpg>

Hyphochytrium catenoides

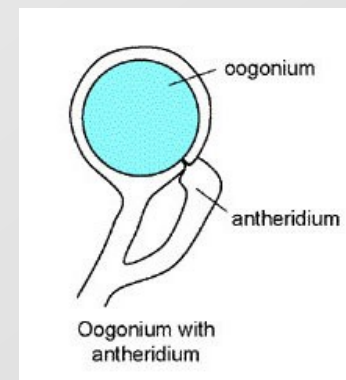
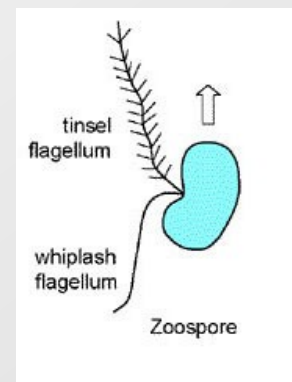
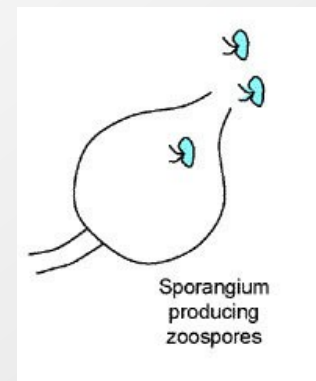
<http://protist.i.hosei.ac.jp/pdb/images/Eumycota/Anisolpidium/index.html>

Anisolpidium

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota (Oomycota)

- ▣ obligátně parazitické druhy
- ▣ stélka:
  - endobiotická (žijící uvnitř protoplastu hostitele)
  - eukarpická (část stélky se přemění v rozmnožovací orgán)
  - monocentrická (ze stélky vzniká jediné sporangium)
  - holokarpická (celá stélka se přemění v rozmnožovací orgán)
  - větvené nepřehrádkované coenocytické mycelium (nepravé přehrádky)
- ▣ nepohlavní rozmnožování: sporangia, zoospory se dvěma bičíky (boční nebo apikální), aplanospory, chlamydospory
- ▣ pohlavní rozmnožování: **oogametangiogamie**
antheridium je chemicky přitahováno k **oogoniu** za vzniku **oospory**

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes* *Saprolegniales*

- saprofyté na rostlinných a živočišných zbytcích sladkých vod nebo parazité ryb (*Saprolegnia parasitica*), raků (*Aphanomyces astaci*) a kořenech rostlin (druhy rodu *Aphanomyces*)
- typický znakem je **dimorfismus** (oválné nebo hruškovité primární zoospory s apikálními bičíky, ledvinovité sekundární zoospory s laterálními bičíky), protáhlá cylindrická zoosporangia
- pohlavní rozmnožování: u některých druhů antheridia chybí (partenogenetický vývoj), oogonia obsahují několik oospor

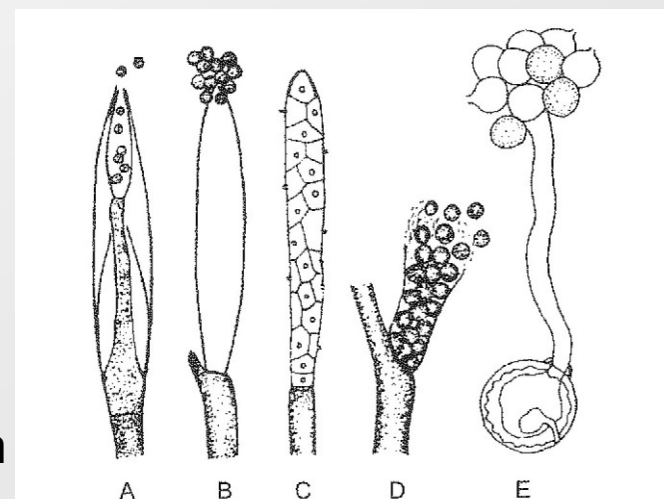

Fig. 2. Zoosporangium formation in the Saprolegniaceae. A. *Saprolegnia* with proliferation. B. *Achlya* with apical agglomeration. C. *Dictyuchus* with multiple exit pores. D. *Thraustotheca* with encysted zoospores (adapted from Cejp 1959). E. *Aphanomyces euteiches*, germinating oospore with encysted zoospores at the mouth (adapted from Scott 1961).

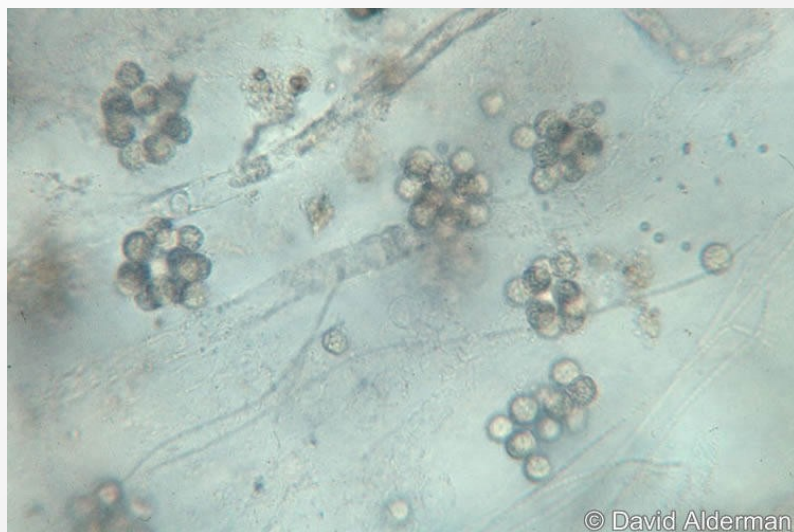
SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*

Saprolegniales

Aphanomyces astaci (původce račího moru)

Napadá nervovou soustavu, raci jsou paralyzováni, případně způsobuje křeče. K přenosu dochází ve vodě a bahně – spory se šíří ze svlečeného krunýře či mrtvého raka.

http://www.europe-aliens.org/pdf/Aphanomyces_astaci.pdf

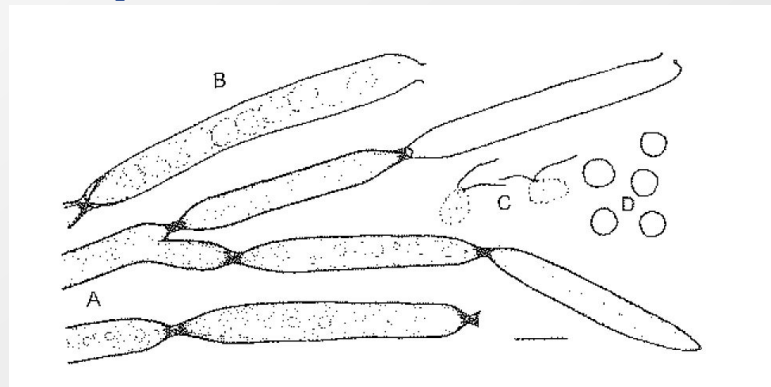

<http://www.beskydy.cz/content/clanek.aspx?clanekid=15117&lid=1>

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes* *Leptomitales*

- ❏ malá skupina vodních hub
- ❏ dimorfní zoospory
- ❏ stélka eukarpická, mycelium je v pravidelných intervalech zaškrcováno a ucpávané celulinovými zrny
- ❏ saprofyté na tlejících zbytcích ve vodě
- ❏ *Leptomitus lacteus* – kosmopolitní druh, vyskytující se v kanálech a stokách továren

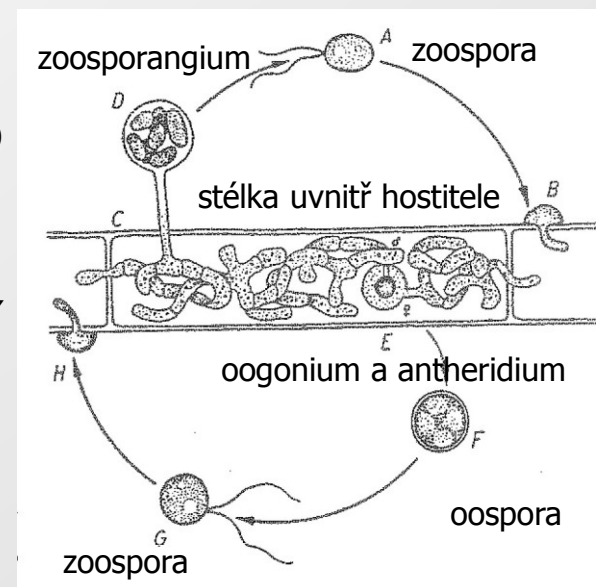

Fungal Biodiversity, 2009

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes* *Lagenidiales*

- stélka:
  - endobiotická (žijící uvnitř protoplastu hostitele) nebo
  - intramatrikální (v mezibuněčných prostorech)
  - monocentrická (ze stélky vzniká jediné sporangium)
  - holokarpická (celá stélka se přemění v rozmnožovací orgán)
  - nevětvená nebo jen slabě větvená vlákna
- obligátní parazité sladkovodních řas, drobných živočichů nebo saprofyté na pylu a zbytcích živočichů

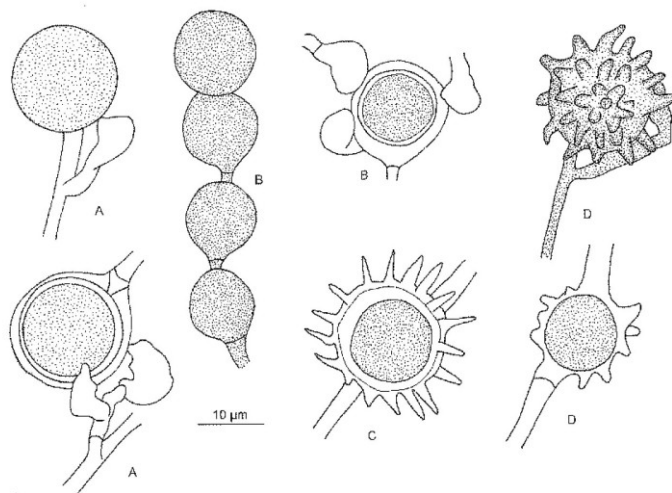
Životní cyklus druhu *Lagenidium rabenhorstii*
J. Váňa, 1998

SAR - Stramenopila

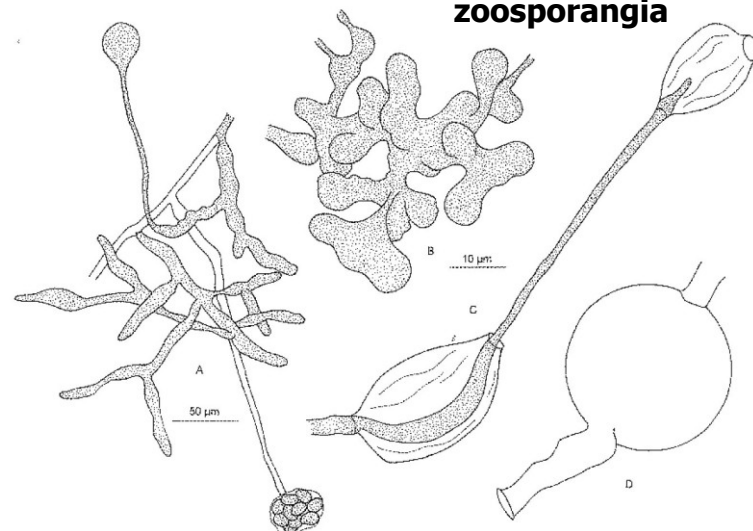
Peronosporomycota , *Peronosporomycetes*
Peronosporales
Pythiaceae

- ❑ stélka intracelulární nebo intramatrikální
- ❑ zoosporangia se tvoří na nediferencovaných hyfách
- ❑ sekundární zoospory
- ❑ oogonium má obvykle jednu oosporu

oogonia

zoosporangia

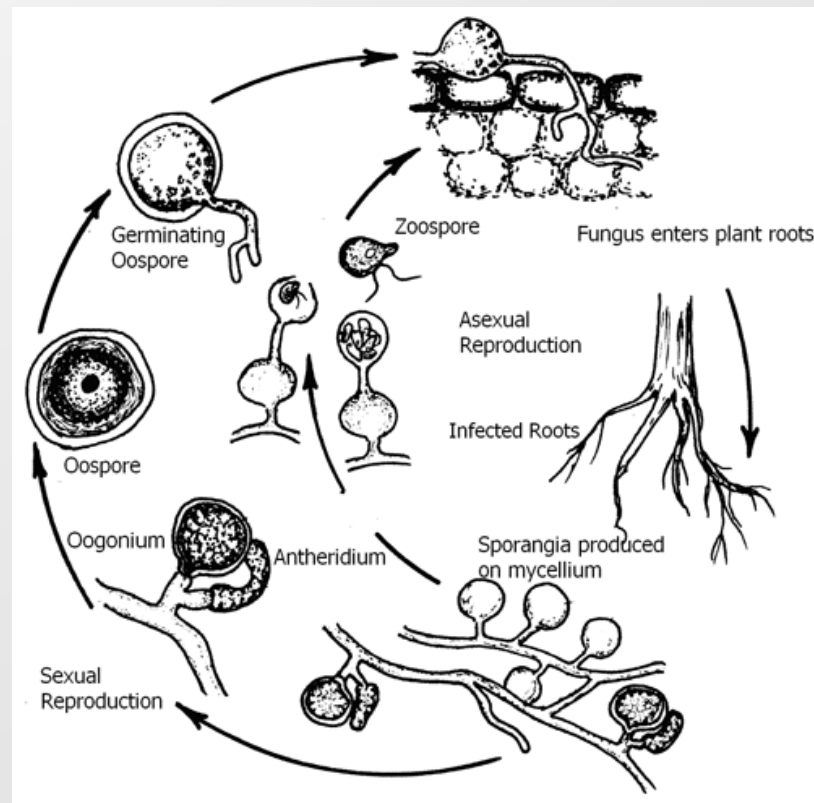

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*
Peronosporales
Pythiaceae

Pythium

- ❑ zoospory nevznikají uvnitř sporangia
- ❑ převážně půdní saprofyté, příležitostně působí padání klíčících rostlin
- ❑ *P. debaryanum*, *P. ultimum*,
P. aphanidermatum

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota , Peronosporomycetes

Peronosporales

Pythiaceae

Pythium oligandrum

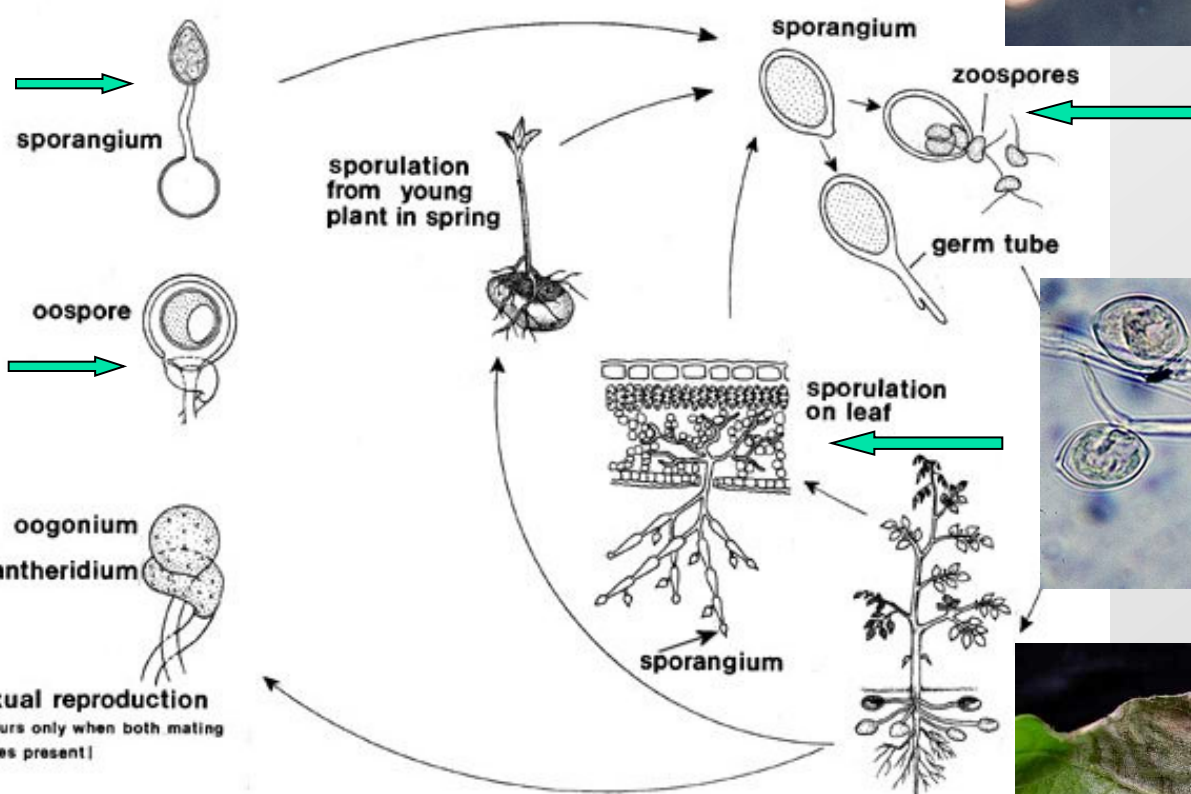
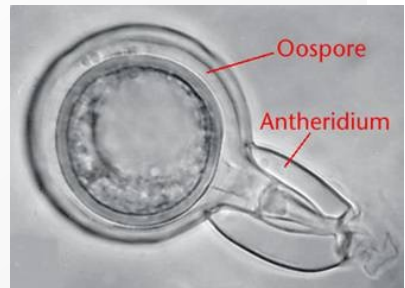
- ☒ „chytrá houba“ - <http://www.chytra-houba.eu/>
- ☒ biologická ochrana rostlin – <http://www.biopreparaty.eu/ucinna-latka/ucinna-latka>

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*
Peronosporales, *Pythiaceae*

Phytophthora infestans (plíseň bramborová)

This is a simplified disease cycle for late blight of potato.

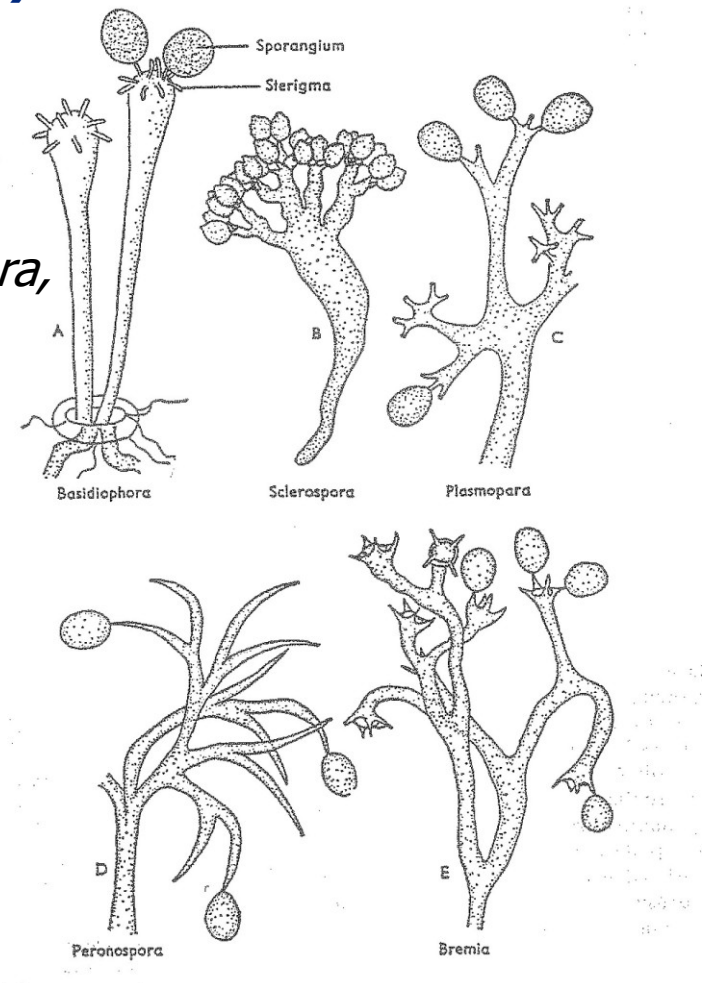
SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, Peronosporomycetes

Peronosporales

Peronosporaceae

- ❑ obligátní parazité vyšších rostlin, mnoho druhů s ekonomickým významem (*Plasmopara, Peronospora, Pseudoperonospora, Bremia, Sclerospora*)
- ❑ zoosporangia opadavá, tvořící se na dobře diferencovaných větvících se sporangioforech, produkují zoospory nebo klíčí přímo vláknem
- ❑ jednotlivé rody jsou charakterizovány tvarem a větvením sporangioforů

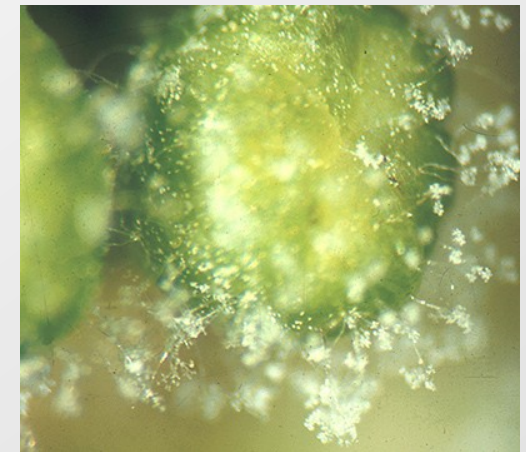
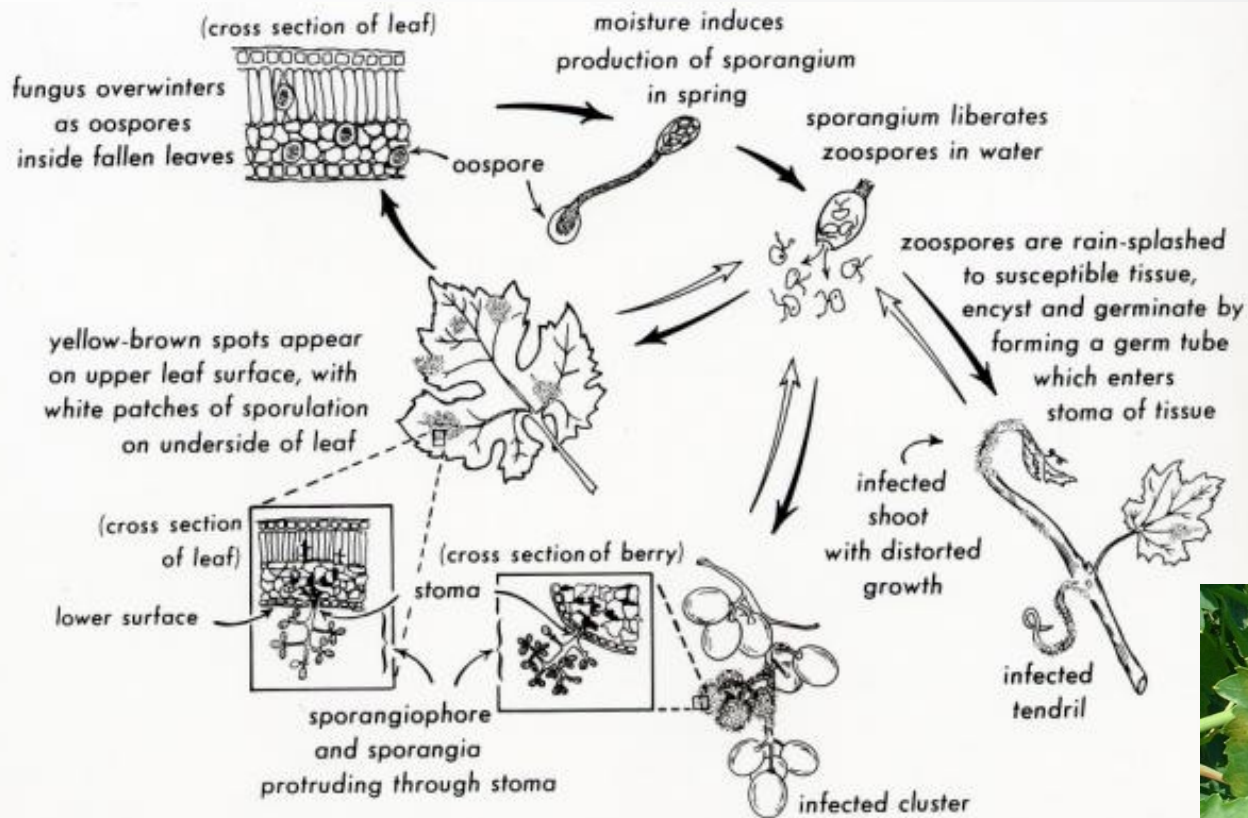

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*

Peronosporales

Peronosporaceae, *Plasmopara viticola* (plíseň révy vinné)

SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*

Peronosporales

Peronosporaceae

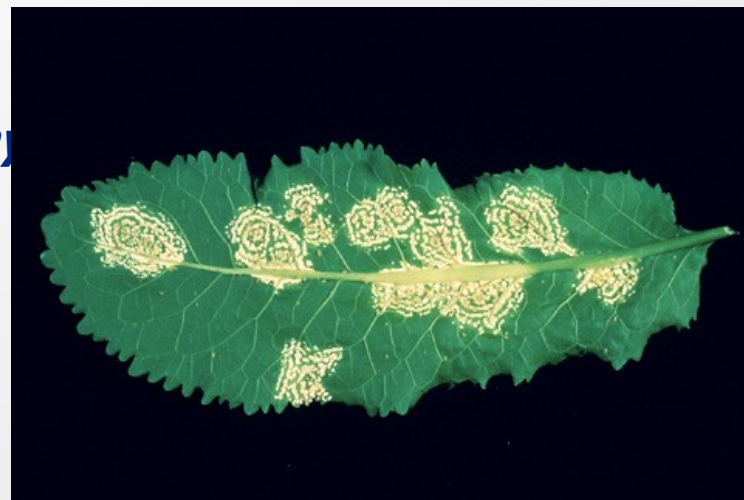
Peronospora destructor, (patogen na cibuli)

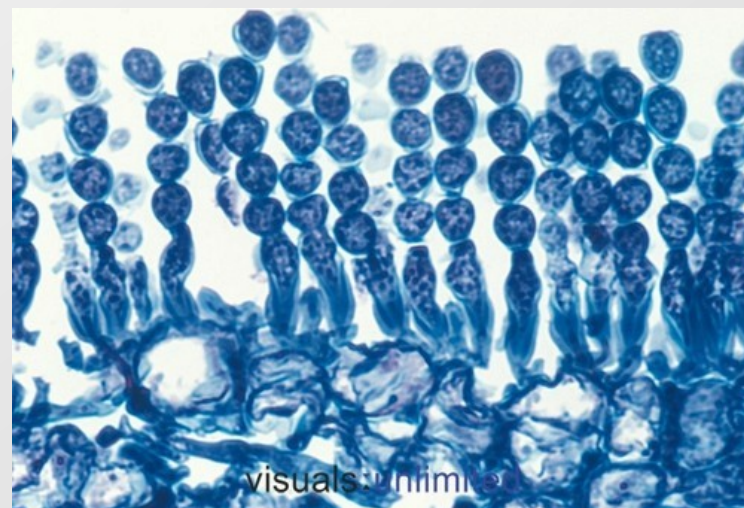
SAR - Stramenopila

Peronosporomycota, *Peronosporomycetes*
Peronosporales
Albuginaceae

- ☒ jeden rod *Albugo*
- ☒ obligátní parazit rostlin (bílá rez)
- ☒ svazek nevětvených sporangioforů, každý s řetízkem sporangií

<http://www.apsnet.org/publications/imageresources/Pages/Lofng65.aspx>

http://vi.sualize.us/crucifer_white_rust_condia_lm_cells_picture_kbW5.html